

ÖZET

Kurumsal yönetim, 1990'lardan itibaren şirket yönetimi konusunda en çok tartışılan konulardan biri haline gelmiştir. Bu kavram, yöneticilerin verdiği kararlardan çıkarları etkilenebilecek olanların, yöneticileri kontrol ederek, onları hep doğru kararlar almaya sevk etmelerine imkan tanıyan, keyfilikten uzak, ilkelere ve kurallara dayalı bir yönetim tarzını ifade eder. Kısacası kurumsal yönetim; bir şirketin yönetim kurulu, hissedarları ve diğer menfaat sahipleri arasındaki bir dizi ilişkiyi kapsamaktadır.

Son yıllarda, ABD başta olmak üzere, gelişmiş piyasaların bir çoğunda görülen skandallar ve şirket iflasları, sermaye piyasalarında kurumsal yönetim anlayışının gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Evrensel bazı ilkeler çerçevesinde şekillenen bir yönetim tarzı, sermaye piyasalarında yaşanan güven bunalımının önüne geçilmesinin yolu olarak görülmüştür. Yaşanan küresel rekabetin sonucu olarak, yatırımcıların haklarının korunması sürecinde gösterilecek özen ve oluşturulacak ilkeler, sermaye piyasaları için en önemli prestij unsuru haline gelmiş; ülkeler ve şirketler kendileri için en doğru kurumsal yönetim biçimini aramaya başlamışlardır. Uluslararası alanda temel olarak kabul edilen başlıca düzenlemeler; İngiltere'de Cadbury Komitesi Raporu, OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, Amerika'da Sarbanes Oxley Yasası ve Avustralya Kurumsal Yönetim İlkeleri'dir. Her ülkenin sahip olduğu farklı kültür ve değerler, bu alanda yapılan düzenlemelerin çeşitliliğini arttırmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu genel şartlar, sermaye piyasasının gelişmişlik düzeyi ve işletme uygulamalarına göre şekillenen çalışmalar, geçerli tek bir kurumsal yönetim modelinin olmadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte; şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk ve adil yönetim kavramları kurumsal yönetim düzenlemelerinde olmazsa olmaz kavramlar olarak kabul edilmektedir.

Dünyada kurumsal yönetim iki ana model çerçevesinde algılanmaktadır. Bunlardan ilki; başta ABD ve İngiltere’de kabul gören ve “hissedar yaklaşımı”(shareholder approach) adıyla da anılan “Anglo-Sakson Modeli”, diğeri ise; başta Almanya ve Fransa olmak üzere Avrupa’nın geneli ile Japonya’da kabul edilen ve “paydaş yaklaşımı” (stakeholder approach) olarak da bilinen “Kıta Avrupası Modeli”dir. Hissedar temelli bir bakış açısını benimseyen ve yönetimin hissedarların çıkar ve amaçlarına hizmet etmesi gerektiğini savunan Anglo-Sakson Sisteminde, karlılık, hissedarların en önemli beklentisi olarak kabul edildiği için, yönetimin temel amacı hisse başına karları artırmaktır. Kabul gören diğeri sistem olan "Kıta Avrupası Sistemi" paydaş temelli bir yaklaşım getirir. Bu sistemde, kısa dönemde hissedarların tatminini hedefleyen fırsatçı şirket uygulamalarının aksine, firma için uzun dönemde değer yaratan diğeri tüm paydaşların katkısını göz önüne almak gerektiği savunulmaktadır.

Günümüzde kurumsal yönetim konusundaki çalışmalar yoğun ve birbirine entegre bir şekilde devam etmektedir. Bu konuda Dünya Bankası, OECD ve bu iki örgütün, özel sektör temsilcilerinin katılımı ile birlikte oluşturduğu Global Kurumsal Yönetim Forumu (Global Corporate Governance Forum-GCGF) öncü rolü oynamaktadır. Ülkemizde de TÜSİAD tarafından bir çalışma yapılmış ve SPK tarafından “Kurumsal Yönetim İlkeleri” yayınlanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’de mevcut hukuki mevzuatın kurumsal yönetim ilkeleri açısından yeterliliği değerlendirilmiş; hisse senetleri İMKB’de işlem gören firmaların kurumsal yönetimi ne derece anladıkları ve uygulama boyutunda nerede oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda SPK’nın kurumsal yönetim anketi ve Boston Consulting Group ile TKYD’nin ortak yürüttüğü çalışmalar yorumlanmıştır.